

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ПУЛЮЯ
Кафедра економічної кібернетики

На правах рукопису

Дубовський Володимир Леонідович

УДК 631.582:631.1

ПОКРАЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА В
УМОВАХ ОБМЕЖЕНИХ РЕСУРСІВ (НА ПРИКЛАДІ КП ВЕЛИКОБІРКІВСЬКОЇ
СЕЛИЩНОЇ РАДИ “ДОБРОБУТ”)
Спеціальність 051 – Економіка

Наукова робота на здобуття кваліфікації магістра

Науковий керівник
кандидат технічних наук, доцент.
Дмитрів Дмитро Володимирович

Тернопіль – 2018

ВСТУП

Процеси децентралізації, які масштабно охопили економіку України вимагають нових підходів до організації та раціонального використання фінансових ресурсів. На даний час регіони України мають право значну частку зароблених коштів використовувати виходячи з першочергової доцільності для розвитку регіону. Одним з найболючіших питань, які стосуються розвитку інфраструктурних об'єктів є стан водопостачальницьких та каналізаційних систем, зношеність комунікацій в середньому по Україні складає 75-80%. Крім цього, активний розвиток житлового будівництва в містах сприяє створенню аварійних ситуацій, оскільки прокладені десятки років тому комунікації не розраховані на додаткові навантаження від новобудов. Це вимагає від регіонального керівництва негайного вживання всіх необхідних заходів з оновлення та будівництва нових систем комунікацій.

Актуальність теми: В більшості випадків послуги з водопостачання та водовідведення закріплені за комунальними підприємствами, на яких останнім часом помітні кризові явища, пов'язані з нестачею фінансових ресурсів, що в свою чергу викликане значним підвищенням розмірів тарифів та падінням платоспроможності населення. Такі негативні явища вимагають від керівників комунальних підприємств пошуку альтернативних шляхів отримання фінансових ресурсів. Одним з таких шляхів є організація співпраці з міжнародними партнерами в особі урядів іноземних держав та іноземних кредитних установ, які за домовленістю здійснюють фінансування різноманітних інноваційно-інвестиційних проектів, у тому числі і з розбудови інфраструктурних об'єктів. Але які б позитивні сторони не мали б децентралізація та міжнародна співпраця питання обмеженості ресурсів було і залишається актуальним.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є складання моделей, які дозволять підвищити ефективність господарювання досліджуваного підприємства в умовах обмежених ресурсів. Для реалізації мети необхідно:

- проаналізувати теоретичні основи функціонування комунальних підприємств в умовах обмежених ресурсів
- охарактеризувати існуючу методику Оцінювання та моделювання ефективності використання основних фондів;
- ознайомитись з методичними підходами підвищення ефективності функціонування підприємств в умовах обмежених ресурсів
- розглянути існуючі математичні моделі покращення ефективності господарювання підприємства в за умови обмежених ресурсів
- проаналізувати господарську діяльність досліджуваного підприємства;
- на підставі проведеного аналізу розробити математичну модель, що дозволить підвищити ефективність господарювання досліджуваного підприємства.

Об'єкт дослідження. КП Великобірківської селищної ради “Добробут”.

Методи дослідження. – метод економіко-математичного моделювання, методи прогнозування, проектний аналіз.

Джерела дослідження. монографії, підручники, посібники, періодичні видання з досліджуваної теми.

Наукова новизна одержаних результатів. На основі детального аналізу показників показників господарської діяльності КП Великобірківської селищної ради “Добробут”, проведено моделювання, яке дозволить підвищити ефективність в умовах обмежених ресурсів.

Практичне значення одержаних результатів. Розроблені математичні моделі та обґрунтовано організаційно-економічні заходи підвищення ефективності господарювання КП Великобірківської селищної ради “Добробут”.

Апробація результатів магістерської. Результати досліджень апробовані на VII Міжнародній науково-методичній конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків 21-22 жовтня 2016 року.

Публікації. Оpubліковано тези доповідей VII Міжнародної науково-методичної конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків „Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід“, 21-22 жовтня 2016 року.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ОБМЕЖЕНИХ РЕСУРСІВ

З метою вирішення проблематики досліджень, в першому розділі роботи розкрито теоретичні основи функціонування комунальних підприємств в умовах обмежених ресурсів, зокрема виявлено та охарактеризовано особливості функціонування комунальних підприємств в сучасних ринкових умовах господарювання, розглянуто методичні підходи щодо підвищення ефективності функціонування підприємств в умовах обмежених ресурсів та описано сучасні підходи до моделювання показників ефективності господарювання підприємства в за умови обмежених ресурсів.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КП ВЕЛИКОБІРКІВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ “ДОБРОБУТ”

В другому розділі роботи проведено детальний аналіз показників фінансово-господарської діяльності КП Великобірківської селищної ради “Добробут”, а саме, подано загальна характеристику досліджуваного підприємства, проведено аналіз формування розміру тарифів з водопостачання та каналізації КП «Добробут» та проведено оцінку фінансово-господарської діяльності КП «Добробут». Проведений аналіз дозволив скласти як загальне уявлення про

підприємство так і виявити негативні тенденції, що відбуваються на підприємстві. Як і в цілому по країні, основні засоби підприємства зношені на 70 відсотків, нестача фінансових ресурсів не дозволяє проводити планові капітальні ремонти та оновлювати фонди, крім цього заборгованість населення перед підприємством погіршує ситуацію. Хоча в останні два роки підприємство вийшло з стану збитковості, ця тенденція не закономірна, а пов'язана одноразовим дотаційним фінансуванням, щоб підприємство продовжувало функціонувати.

РОЗДІЛ 3 МОДЕЛЮВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ОБМЕЖЕНИХ РЕСУРСІВ КП ВЕЛИКОБІРКІВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ «ДОБРОБУТ»

В третьому розділі роботи проведено моделювання показників ефективності господарської діяльності в умовах обмежених ресурсів КП Великобірківської селищної ради «Добробут». Під час проведення моделювання було виявлено чинники, що впливають на забезпечення підприємства матеріальними та фінансовими ресурсами, що дозволило в підсумку скласти адекватну модель, яка у разі її впровадження на досліджуваному підприємстві дозволить оптимізувати використання ресурсів. Було спрогнозовано показники оновлення матеріальної бази та проведено відповідні графо-аналітичні розрахунки.

РОЗДІЛ 4. СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА

У спеціальній частині використавши вбудований модуль REGRESSION побудовано модель парної лінійної регресії в електронних таблицях MS Excel залежності витрат та доходів. Коефіцієнт кореляції $R = 0,98$ свідчить про тісний прямопропорційний зв'язок між доходами і витратами. Значення коефіцієнта детермінації $R^2 = 0,95$ показує, що зміна значення доходу на 95 % залежить від зміни значення витрат і на 5 % залежить від зміни значень інших факторів, які в цій регресійній моделі не розглядалися. З надійністю 95 % можна вважати, що модель $\bar{y}_x = 1,2253x - 186,43$ можна використовувати для прогнозування середнього значення величини доходу для конкретного значення витрат КП Великобірківської селищної ради «Добробут».

РОЗДІЛ 5 ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ КП ВЕЛИКОБІРКІВСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ «ДОБРОБУТ»

В п'ятому розділі роботи організаційно-економічне обґрунтування модернізації КП Великобірківської селищної ради «Добробут». З метою модернізації парку основних фондів КП Великобірківської селищної ради «Добробут» запропоновано організацію її фінансування спільно з Швейцарським центром ресурсів та консультацій з питань розвитку (Skat). Проаналізувавши результати, приходимо до висновку, що відшкодування витрат відбудеться до початку 7 року.

Додатковий (понад встановлену норму) прибуток, рівний величині $NPV = 23656,45$ грн. забезпечиться проектом до кінця 7 року. Оскільки $NPV > 0$, то за час економічного життя проект відшкодує витрати і забезпечить отримання понад прибуток у розмірі NPV . Проект забезпечує заданий рівень рентабельності.

РОЗДІЛ 6 ОХОРОНА ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

В шостому розділі розглянуті питання охорони праці та безпека у надзвичайних ситуаціях, зокрема розкрито права працівників при укладанні трудових договорів щодо охорони праці, охарактеризовано дію електричного струму на організм людини та види електротравм, а також описані різновиди аварій на транспорті.

ВИСНОВКИ

На даний час регіони України мають право значну частку зароблених коштів використовувати виходячи з першочергової доцільності для розвитку регіону. Одним з найбільш важливих питань, які стосуються розвитку інфраструктурних об'єктів є стан водопостачальницьких та каналізаційних систем, зношеність комунікацій в середньому по Україні складає 75-80%. Крім цього, активний розвиток житлового будівництва в містах сприяє створенню аварійних ситуацій, оскільки прокладені десятки років тому комунікації не розраховані на додаткові навантаження від новобудов. Це вимагає від регіонального керівництва негайного вживання всіх необхідних заходів з оновлення та будівництва нових систем комунікацій.

В більшості випадків послуги з водопостачання та водовідведення закріплені за комунальними підприємствами, на яких останнім часом помітні кризові явища, пов'язані з нестачею фінансових ресурсів, що в свою чергу викликане значним підвищенням розмірів тарифів та падінням платоспроможності населення. Такі негативні явища вимагають від керівників комунальних підприємств пошуку альтернативних шляхів отримання фінансових ресурсів. Одним з таких шляхів є організація співпраці з міжнародними партнерами в особі урядів іноземних держав та іноземних кредитних установ, які за домовленістю здійснюють фінансування різноманітних інноваційно-інвестиційних проектів, у тому числі і з розбудови інфраструктурних об'єктів. Але які б позитивні сторони не мали б децентралізація та міжнародна співпраця питання обмеженості ресурсів було і залишається актуальним.

Не є винятком щодо обмеження ресурсів і досліджуване в магістерській роботі КП Великобірівської селищної ради "Добробут". На його прикладі в роботі проведено комплекс досліджень щодо підвищення ефективності господарювання в умовах обмежених ресурсів.

З метою вирішення проблематики досліджень, в першому розділі роботи розкрито теоретичні основи функціонування комунальних підприємств в умовах обмежених ресурсів,

зокрема виявлено та охарактеризовано особливості функціонування комунальних підприємств в сучасних ринкових умовах господарювання, розглянуто методичні підходи щодо підвищення ефективності функціонування підприємств в умовах обмежених ресурсів та описано сучасні підходи до моделювання показників ефективності господарювання підприємства в за умови обмежених ресурсів.

В другому розділі роботи проведено детальний аналіз показників фінансово-господарської діяльності КП Великобірківської селищної ради “Добробут”, а саме, подано загальна характеристику досліджуваного підприємства, проведено аналіз формування розміру тарифів з водопостачання та каналізації КП «Добробут» та проведено оцінку фінансово-господарської діяльності КП «Добробут». Проведений аналіз дозволив скласти як загальне уявлення про підприємство так і виявити негативні тенденції, що відбуваються на підприємстві. Як і в цілому по країні, основні засоби підприємства зношені на 70 відсотків, нестача фінансових ресурсів не дозволяє проводити планові капітальні ремонти та оновлювати фонди, крім цього заборгованість населення перед підприємством погіршує ситуацію. Хоча в останні два роки підприємство вийшло з стану збитковості, ця тенденція не закономірна, а пов’язана одноразовим дотаційним фінансуванням, щоб підприємство продовжувало функціонувати.

Пошук альтернативних рішень виводу з кризи підприємства відображений у третьому розділі роботи, присвяченій моделювання показників ефективності господарської діяльності в умовах обмежених ресурсів КП Великобірківської селищної ради «Добробут». Під час проведення моделювання було виявлено чинники, що впливають на забезпечення підприємства матеріальними та фінансовими ресурсами, що дозволило в підсумку скласти адекватну модель, яка у разі її впровадження на досліджуваному підприємстві дозволить оптимізувати використання ресурсів. Було спрогнозовано показники оновлення матеріальної бази та проведено відповідні графо-аналітичні розрахунки.

У спеціальній частині використавши вбудований модуль REGRESSION побудовано модель парної лінійної регресії в електронних таблицях MS Excel залежності витрат та доходів. Коефіцієнт кореляції $R = 0,98$ свідчить про тісний прямопропорційний зв’язок між доходами і витратами. Значення коефіцієнта детермінації $R^2 = 0,95$ показує, що зміна значення доходу на 95 % залежить від зміни значення витрат і на 5 % залежить від зміни значень інших факторів, які в цій регресійній моделі не розглядалися.

З надійністю 95 % можна вважати, що модель $\bar{y}_x = 1,2253x - 186,43$ можна використовувати для прогнозування середнього значення величини доходу для конкретного значення витрат КП Великобірківської селищної ради «Добробут».

В п’ятому розділі роботи організаційно-економічне обґрунтування модернізації КП Великобірківської селищної ради «Добробут». З метою модернізації парку основних фондів КП

Великобірківської селищної ради «Добробут» запропоновано організацію її фінансування спільно з Швейцарським центром ресурсів та консультацій з питань розвитку (Skat) в рамках Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні», який фінансується Швейцарською Конфедерацією через Швейцарське бюро співробітництва (ШБС/SDC). Сума коштів на модернізацію з української сторони за умовами договору складає лише 10% - 400000 тис. грн.

Проаналізувавши результати, приходимо до висновку, що відшкодування витрат відбудеться до початку 7 року. Додатковий (понад встановлену норму) прибуток, рівний величині $NPV = 23656,45$ грн. забезпечиться проектом до кінця 7 року. Оскільки $NPV > 0$, то за час економічного життя проект відшкодує витрати і забезпечить отримання понад прибуток у розмірі NPV . Індекс рентабельності $PI > 1$ ($PI = 1,06$). Отже, теперішня вартість грошового потоку проекту перевищує первинні інвестиції і забезпечує тим самим наявність додатньої величини NPV . Проект забезпечує заданий рівень рентабельності. Внутрішня норма прибутковості $IRR > r(0,27 > 0,25)$, що означає, що проект слід прийняти. Проведений аналіз показує економічну ефективність даного проекту модернізації, тому він може бути прийнятий.

В шостому розділі розглянуті питання охорони праці та безпека у надзвичайних ситуаціях.

Перелік праць автора, опублікованих за темою дослідження

Дубовський В.Л. Аналіз ефективності інвестицій комунальних підприємств / В. Л. Дубовський // Тези доповідей VII Міжнародної науково-методичної конференції Форуму молодих економістів-кібернетиків „Моделювання економіки: проблеми, тенденції, досвід“, 21-22 жовтня 2016 року — Т., 2016 — С. 159.

Анотація

Дубовський В.Л. Покращення ефективності господарювання підприємства в умовах обмежених ресурсів (на прикладі КП Великобірківської селищної ради “Добробут”). – Рукопис.

Дослідження на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр за напрямом підготовки 051 «Економіка» - Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя. – Тернопіль. 2018.

Магістерську роботу виконано на 129 аркушах, містить 22 рисунки, 9 таблиць, додатки на 3 сторінках. В ній використано 29 літературних джерел, а саме: монографії, підручники, посібники з досліджуваної теми, періодичні видання.

Об’єкт дослідження – КП Великобірківської селищної ради “Добробут”.

Предмет дослідження – шляхи покращення ефективності господарювання підприємства в умовах обмежених ресурсів.

Методи дослідження – метод економіко-математичного моделювання, методи прогнозування, проектний аналіз.

В першому розділі розкрито теоретичні основи функціонування комунальних підприємств в умовах обмежених ресурсів. В другому розділі проведено аналіз господарської діяльності КП «Добробут». В третьому розділі роботи проведено моделювання показників ефективності господарської діяльності в умовах обмежених ресурсів КП «Добробут». В спеціальній частині проведено прогнозування фінансових показників КП «Добробут». В п'ятому розділі проведено організаційно-економічне обґрунтування модернізації КП «Добробут». В шостому розділі розглянуті питання охорони праці та безпеки у надзвичайних ситуаціях.

Ключові слова: обмежені ресурси, ефективність, прогнозування, моделювання, модернізація.

ABSTRACTS

Dubovsky V.L. Improvement of the efficiency of enterprise management under conditions of limited resources (on the example of the KP of the Velykircikivsky settlement council "Dobrobut"). - The manuscript.

Master's Degree Study on the specialty 051 "Economics" - Ivan Puluj Ternopil National Technical University. - Ternopil. 2018.

Master's thesis is made on 129 sheets, contains 22 drawings, 9 tables, 3 pages attachments. It uses 29 literary sources, namely: monographs, textbooks, manuals on the subject, periodicals. The object of the study is the KP "Dobrobut".

Subject of research - ways to improve the efficiency of enterprise management in conditions of limited resources.

Methods of research - method of economic-mathematical modeling, forecasting methods, project analysis.

In the first section, the theoretical foundations of the operation of utility enterprises in the conditions of limited resources are disclosed. In the second section, an analysis of economic activities of the KP "Dobrobut". In the third section of the work, the modeling of the efficiency of economic activity in the conditions of limited resources of the KP "Dobrobut" was carried out. In the special part the forecasting of financial indicators of KP "Dobrobut" was carried out. In the fifth section an organizational and economic substantiation of the modernization of the KP "Dobrobut" was conducted. The sixth section deals with occupational safety and emergency situations.

Keywords: limited resources, efficiency, forecasting, modeling, modernization.